

Załącznik nr 1 do Uchwały Rady Miejskiej
w Sokołowie Podlaskim
Nr XXVIII/151/2009 z dnia 26 marca 2009 r.

PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
DLA MIASTA SOKOŁÓW PODLASKI
NA LATA 2009-2032

Sokołów Podlaski, marzec 2009

Spis treści:

1.	Wprowadzenie	3
2.	Cele Programu	3
3.	Metodyka wykonania Programu	3
4.	Ogólne informacje o azbestie	4
5.	Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	7
6.	Przepisy prawne	9
7.	Charakterystyka miasta Sokołów Podlaski	15
8.	Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Sokołów Podlaski	15
9.	Opis aktualnie funkcjonującego systemu zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest	17
10.	Strategia w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	21
11.	Finansowe aspekty realizacji Programu	24
12.	Monitoring realizacji Programu	27
13.	Podsumowanie	28

1. Wprowadzenie

Opracowanie niniejszego dokumentu związane jest z realizacją zapisów zawartych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów RP 14 maja 2002 roku. W rozdziale 12.1. nakłada on na samorząd gminny obowiązek opracowania gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest

Sytuacja taka nakłada na władze miasta szczególny obowiązek wnikliwego przeanalizowania sytuacji w zakresie stosowania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych. Obowiązek ten wiąże się nie tylko z realizacją zapisów obowiązujących aktów prawnych i dokumentów programowych, ale powinien on także wynikać z troski o bezpieczeństwo i zdrowie mieszkańców miasta.

2. Cele programu

Głównym celem *Programu usuwania i unieszkodliwiania azbestu z terenu miasta Sokołów Podlaski* jest doprowadzenie do całkowitego usunięcia do 2032 roku azbestu i wyrobów zawierających azbest poprzez stopniową eliminację tych wyrobów oraz ich bezpieczne unieszkodliwienie poprzez składowanie.

Celami szczegółowymi są:

1. Inwentaryzacja obiektów zawierających azbest.
2. Edukacja mieszkańców miasta w zakresie szkodliwości azbestu dla zdrowia człowieka.
3. Zapoznanie mieszkańców miasta z procedurami usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.
4. Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego dla środowiska i zdrowia człowieka usuwania azbestu.
5. Zapoznanie i pomoc mieszkańcom miasta w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest.

3. Metodyka wykonania Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla miasta Sokołów Podlaski na lata 2009 - 2032

Niniejszy *Program* został opracowany na podstawie informacji uzyskanych w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego, Mazowieckim Urzędzie Wojewódzkim, Powiatowym Inspektoracie Nadzoru Budowlanego a także na podstawie ankiety przeprowadzonej wśród właścicieli nieruchomości.

Wszystkie ww. organy i jednostki udostępniły posiadane przez siebie informacje będące istotnym źródłem danych służących analizie i weryfikacji stanu aktualnego w zakresie gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest. Do kluczowych materiałów należy zaliczyć tu:

- aktualny stan w zakresie ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest w województwie mazowieckim w podziale na powiaty wg stanu na dzień 31.12.2006 r.;

- arkusze ocen stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest wg stanu na dzień 31.12.2006 r.;
- inwentaryzacje azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu miasta.

Tworząc przedmiotowy dokument kierowano się także zapisami „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Na podstawie wyszczególnionych powyżej informacji, uwzględniając zapisy obowiązujących aktów prawnych dotyczących gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest, sformułowano założenia strategii w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych na obszarze gminy miejskiej Sokołów Podlaski.

4. Ogólne informacje o azbecie

Azbestem nazywa się włókniste minerały z grup serpentynów i amfiboli. Pod względem budowy chemicznej azbest stanowią uwodnione krzemiany, głównie magnezu i żelaza. Najczęściej spotykanymi odmianami azbestu są:

- chryzotyl (azbest biały) – minerał serpentynowy – ogólny wzór chemiczny $3MgO_2SiO_2 \cdot 2H_2O$;
- krokidolit (azbest niebieski) – minerał amfibolowy – ogólny wzór chemiczny $NaFe(SiO_3)_2FeSiO_3 \cdot H_2O$;
- amozyt (azbest brązowy) – minerał amfibolowy – ogólny wzór chemiczny $(FeMg)_7SiO_2 \cdot 2H_2O$.

Odpady zawierające azbest to odpady powstające przy demontażu wyrobów azbestowo-cementowych lub wyrobów izolacyjnych zawierających azbest.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, odpadom zawierającym azbest nadano następujące kody:

Klasyfikacja odpadów zawierających azbest

Kod odpadów	Podgrupa	Rodzaj
060701*	Odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania chlorowców oraz z chemicznych procesów przetwórstwa chloru	Odpady azbestowe z elektrolizy
061304*	Odpady z innych nieorganicznych procesów chemicznych	Odpady z przetwarzania azbestu
101181*	Odpady z hutnictwa szkła	Odpady zawierające azbest
101309*	Odpady z produkcji spoiw mineralnych (w tym cementu, wapna i tynku) oraz z wytworzonych z nich wyrobów	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo - azbestowych
150111*	Odpady opakowaniowe (włącznie z selektywnie gromadzonymi komunalnymi odpadami opakowaniowymi)	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi

Kod odpadów	Podgrupa	Rodzaj
160111*	Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy (włączając maszyny pozadrogowe), odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów (z wyłączeniem grup 13 i 14 oraz podgrup 16 06 i 16 08)	Okładziny hamulcowe zawierające azbest
160212*	Odpady urządzeń elektrycznych i elektronicznych	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest
170601*	Materiały izolacyjne oraz materiały konstrukcyjne zawierające azbest	Materiały izolacyjne zawierające azbest
170605*		Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

* - odpady niebezpieczne

W trakcie prowadzenia prac demontażowych, podczas szlifowania wyrobów, cięcia czy łamania płyt elewacyjnych powstaje pył, zawierający włókna respirabilne zawieszane w powietrzu, które mają właściwości rakotwórcze. Z tego względu odpady zawierające azbest zaklasyfikowano jako odpady niebezpieczne.

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien azbestu, zawieszonych w powietrzu. Dopóki włókna nie są uwalniane do powietrza i nie są wdychane, wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien ich stężenie oraz czas trwania narażenia. Długie okresy między pierwszym narażeniem a pojawienie się patologii – zwłaszcza nowotworów – oznaczają, że skutki aktualnego narażenia pojawiać się będą do 30 lat od rozpoczęcia ekspozycji. W świetle dotychczasowych badań wchłanianie azbestu drogą pokarmową nie stanowi ryzyka dla zdrowia człowieka.

Zagrożenia i skutki zdrowotne istniejącego narażenia na azbest w skali kraju nie są rozpoznane. Usuwanie wyrobów zawierających azbest, może stworzyć również nowe zagrożenia zdrowotne. Mogą one dotyczyć zarówno pracowników zatrudnionych przy usuwaniu i utylizacji materiałów zawierających azbest, jak i większe niż do tej pory zagrożenia populacji bytującej w miejscach prowadzenia prac, szczególnie na obszarach o dużym zaludnieniu. Szacuje się, że w Polsce jest rocznie ok. 120 przypadków zgonów spowodowanych przez międzybłonniaka opłucnej, wywołanego oddziaływaniem azbestu.

Od 1985 roku w Polsce zaprzestano stosowania azbestu krokidolitowego. W dniu 19 czerwca 1997 r. uchwalona została przez Sejm Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest. Od dnia 28 września 1998 roku obowiązuje całkowity zakaz produkcji płyt azbestowo-cementowych dla budownictwa, natomiast od 28 marca 1999 roku zakaz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. 1 lutego 2005 roku obowiązuje zakaz wprowadzania na terytorium Polski wyrobów zawierających azbest oraz azbestu.

Ze względu na zawartość azbestu w wyrobach, stosowany środek wiążący oraz gęstość objętościową dzieli się na dwie klasy:

- Klasa I - wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie” (słabo spoisłe) zawierające powyżej 20% azbestu i małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniu, czemu

towarzyszy znaczna emisja azbestu do otoczenia i w wyniku swobodnego przemieszczania się włókien stwarzają one poważne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najbardziej szkodliwe są odpady zawierające kriokidolit.

- Klasa II - wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde” zawierające poniżej 20% azbestu. Włókna azbestowe w tych wyrobach są mocno związane i nawet w przypadku mechanicznego uszkodzenia materiału w stosunkowo niewielkiej ilości przedostają się do otoczenia. Wyroby „twarde” są odporne na destrukcję, a duże niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska i zagrożenia dla zdrowia ludzkiego występuje przy ich obróbce mechanicznej.

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

- Wyroby azbestowo - cementowe, takie jak: płyty faliste, obudowy, płyty Karo, płyty warstwowe, rury ciśnieniowe, płyty okładzinowe i elewacyjne zawierające od 10 do 35% azbest.
- Wyroby izolacyjne stosowane do izolacji kotłów parowych, wymienników ciepła, zbiorników, przewodów rurowych, a także ubrań i tkanin ognioodpornych. Należą do nich: wata, włókna, sznury, przędza, tkaniny termoizolacyjne, taśmy. Wyroby te zawierają w zależności od przeznaczenia od 75 do 100% azbestu.
- Wyroby uszczelniające: tektury, płyty azbestowo - kauczukowe, szczeliwa plecione. Najbardziej powszechnymi wyrobami uszczelniającymi były płyty azbestowo - kauczukowe, które charakteryzują się odpornością na podwyższoną temperaturę, wytrzymałością na ściskanie, nieznacznym odkształceniom trwałym oraz dobrą elastycznością. Szczeliwa plecione stosowane były do uszczelniania części pracujących w wysokich temperaturach, a także w środowisku wodnym, pary wodnej, kwasów organicznych i nieorganicznych, smarów, olejów, rozpuszczalników, gazów spalinowych, ługów, roztworów soli. Zawartość azbestu od 4,5 do 85%.
- Wyroby cierne: okładziny cierne i taśmy hamulcowe, stosowane do różnego rodzaju hamulców, sprzęgła. Azbest chryzotylowy zastosowany w tych wyrobach chronił elementy robocze przed przegrzaniem. Zawartość azbestu od 15 do 75%.
- Wyroby hydroizolacyjne: lepiki asfaltowe, kity uszczelniające, asfalty drogowe uszlachetnione, zaprawy gruntujące, papa dachowa, płytki podłogowe, zawierające od 20 do 40% azbestu.

Do głównych odbiorców płyt azbestowo - cementowych należeli:

- budownictwo wiejskie,
- miejskie budownictwo mieszkaniowe,
- budownictwo przemysłowe,
- energetyka (chłodnie kominowe).

Trwałość wyrobów azbestowo-cementowych jest znaczna i szacowana na co najmniej 30 do 60 lat. Ta trwałość przez wielu specjalistów porównywana z trwałością betonu, może być, w zależności od warunków eksploatacji ograniczona. Główne czynniki, jakie wpływają na zmniejszenie trwałości wyrobów azbestowo-cementowych to kwaśne deszcze i oddziaływanie mechaniczne. Niezależnie od szacunków trwałości tych wyrobów (zwłaszcza płyt dachowych

i elewacyjnych) problem pogarszania się ich stanu technicznego w miarę upływu czasu będzie narastać.

Wyroby zawierające azbest, gdy są w dobrym stanie technicznym i nie są poddawane działaniom mechanicznym (np. nie są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej, a zwłaszcza, gdy ich powierzchnia nie jest ścierana) nie stanowią zagrożenia zdrowia.

5. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Zgodnie z przepisami właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, zobligowany jest do dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów i sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania (zgodnie z załącznikiem nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest - Dz. U. Nr 71, poz. 649). Przepisy w sposób szczegółowy określają, kiedy usuwanie wyrobów zawierających azbest jest konieczne. Określają także jak należy postępować z obiektami, w których użyto azbestu i jak należy zabezpieczyć wyroby zawierające azbest.

Wynikiem przeglądu jest decyzja odnośnie dalszego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Kierunki postępowania mogą być następujące:

- pozostawienie wyrobu i zabezpieczenie go w miejscu eksploatacji, w celu wyeliminowania możliwości lub ograniczenia emisji włókien azbestowych do powietrza (dotyczy wyłącznie wyrobów „twardych”)
- usunięcie wyrobów i zastąpienie ich materiałami nie zawierającymi azbestu (dotyczy wyrobów „miękkich” oraz zakwalifikowanych do wymiany „twardych”).

Wyroby zawierające azbest nie zaklasyfikowane do wymiany w ocenie, przeglądzie technicznym powinny być zabezpieczone przez:

- zabudowę (zamknięcie przestrzeni), w której znajdują się wyroby zawierające azbest, szczelną przegrodą bez naruszenia samego wyrobu (przegroda może być wykonana m.in. ze sklejk, płyt gipsowych lub cegły),
- pokrywanie wyrobów lub powierzchni zawierających azbest szczelną powłoką za pomocą substancji impregnujących (substancje impregnujące mają na celu wewnętrzne związanie cząstek azbestu, uniemożliwiając tym samym kruszenie się wyrobu azbestowego) bądź substancji błonotwórczych (substancje błonotwórcze tworzą na powierzchni wyrobu szczelną i dobrze przylegającą warstwę, która uniemożliwia odłamywanie się wyrobu).

Prace zabezpieczające wyroby zawierające azbest mogą być wykonywane wyłącznie przez wykonawców posiadających odpowiednie kwalifikacje.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest

W razie stwierdzenia konieczności usunięcia wyrobów zawierających azbest, należy podjąć możliwie jak najszybciej prace, mające na celu eliminację źródeł emisji włókien azbestowych do otoczenia.

Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest muszą być odpowiednio przygotowane poprzez:

- przeprowadzenie ewidencji jakościowej i ilościowej przewidzianych do usunięcia materiałów zawierających azbest;
- przygotowanie i zatwierdzenie planu prac (plan prac zawiera m.in. opis zabezpieczenia obiektu prac przed zanieczyszczeniem otoczenia azbestem, harmonogram prac z podaniem ich lokalizacji wraz z określeniem ilości powstających odpadów na poszczególnych etapach prac, informację o środkach zabezpieczających pracowników, sposób zabezpieczenia odpadów, określenie miejsca składowania odpadów);
- zgłoszenie usunięcia wyrobów zawierających azbest w starostwie powiatowym;
- określenie miejsca i częstotliwości monitorowania zawartości włókien azbestu w powietrzu, podczas wykonywania prac i po ich zakończeniu;
- zgłoszenie prac do inspektora nadzoru budowlanego oraz okręgowego inspektora pracy (zgłoszenie zawiera: rodzaj i nazwa wyrobów zawierających azbest, termin rozpoczęcia i planowanego zakończenia prac, adres obiektu, kopię aktualnej oceny stanu wyrobów zawierających azbest, określenie liczby pracowników, którzy będą przebywać w kontakcie z azbestem).

Prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest muszą być wykonywane przez przeszkolonych pracowników, którzy zostali maksymalnie ochronieni przed jego szkodliwością dla zdrowia (stosowanie sprzętu zabezpieczającego układ oddechowy, stosowanie odpowiedniej odzieży ochronnej). W celu zminimalizowania pylenia włókien azbestowych należy nawilżać wyroby wodą przed ich usuwaniem i utrzymywać w stanie wilgotnym przez cały czas pracy. Jeśli jest to technicznie możliwe należy demontować całe wyroby bez jakiegokolwiek uszkodzenia. Odspajanie materiałów trwale związanych z podłożem należy wykonywać za pomocą narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające powietrze.

Monitoring pyłów azbestu w środowisku przeprowadza się przed przystąpieniem do prac (tłó zanieczyszczeń), w trakcie i po wykonaniu prac. Wyniki pomiarów pozwalają na kontrolę prawidłowości prowadzenia prac i efektywności środków zabezpieczających przed emisją azbestu do środowiska.

Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Odpady zawierające azbest nie mogą być kierowane do powtórnego wykorzystania (odzysk). Także przetwarzanie chemiczne lub fizyczne – chemiczne, ze względu na właściwości azbestu, jest w praktyce trudne do zrealizowania. Biorąc powyższe pod uwagę praktycznie jedynym sposobem unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest na dzień dzisiejszy składowanie na odpowiednio przygotowanych do tego celu składowiskach. Szczegółowe zasady składowania odpadów azbestowych regulowane są przez Rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie szczegółowych wymagań

dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. z 2003 r. Nr 61, poz. 549).

Na składowisku odpadów azbestowych zakłada się deponowanie odpadów pochodzących z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej oznaczonych kodami:

- 17 06 01* - materiały izolacyjne zawierające azbest;
- 17 06 05* - materiały konstrukcyjne zawierające azbest.

Podstawową zasadą, która warunkuje technologię składowania odpadów zawierających azbest, jest zasada, że odpady te muszą zostać całkowicie zabezpieczone przed ich kontaktem z powietrzem atmosferycznym. Azbest po złożeniu i przykryciu gruntem mineralnym jest nieszkodliwy dla środowiska wodno – gruntowego oraz powietrza atmosferycznego. Złoże odpadów zawierających azbest nie może być w jakikolwiek sposób naruszone, czy to przez prace ziemne czy przez odwierty.

W 2005 roku weszło w życie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935), które dopuszcza składowanie azbestu i innych odpadów niebezpiecznych pod ziemią. Rozporządzenie to określa szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk podziemnych w zakresie lokalizacji, eksploatacji i zamknięcia, a także zakres, sposób i warunki prowadzenia monitoringu tych składowisk.

6. Przepisy prawne

Zasady bezpiecznego postępowania z odpadami zawierającymi azbest regulują przede wszystkim następujące przepisy prawne:

Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.

Konwencja Nr 162 dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu – przyjęta została w dniu 04 czerwca 1986 roku na Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie. Konwencja określa zasady ogólne oraz środki zapobiegawcze w postępowaniu w zakresie ochrony przed szkodliwością azbestu w miejscu pracy. Przepisy Konwencji dotyczą także prac rozbiórkowych i usuwania azbestu z budynków lub budowli oraz określają obowiązki pracodawców oraz organów władz dotyczące informacji i szkolenia w zakresie ochrony zdrowia przed narażeniem na azbest.

Dyrektywy UE

Dyrektywy Unii Europejskiej regulują postępowanie ze szkodliwymi dla zdrowia ludzkiego substancjami chemicznymi, w tym również azbestem i wyrobami zawierającymi azbest. Większa część tych regulacji dotyczy ochrony zdrowia osób zatrudnionych przy pracach w kontakcie z wyrobami zawierającymi szkodliwe materiały, wprowadzając szczegółowe ograniczenia i specjalne

wymagania dla metod pracy oraz środków zabezpieczających ludzi. W aktach prawnych Unii Europejskiej dotyczących azbestu znajdują się też wskazówki i wytyczne dla państw członkowskich dotyczące wprowadzania w życie przepisów regulujących problematykę azbestu, a także form i metod pomocy, szkolenia i kontroli – w celu stworzenia odpowiednich warunków dla sprawnego wdrożenia nowych przepisów.

Ustawy

Zagadnienia dotyczące wyrobów zawierających azbest znajdujących się na terytorium Polski regulowane są przez 11 ustaw, z czego najistotniejszymi są:

1. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 101, poz. 628 z późn. zm.) – ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny azbestu, wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Ustawa również reguluje zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.
2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późn. zm.) – ustawa określa zasady postępowania z odpadami, w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów.
3. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) – Ustawa reguluje m.in. opracowywanie programów ochrony środowiska, postępowanie w sprawie ocen oddziaływania na środowisko, prowadzenie państwowego monitoringu środowiska, ochronę powietrza przed zanieczyszczeniem i sposób postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska, ochronę powierzchni ziemi, przeciwdziałania zanieczyszczeniom (w tym konieczność oznaczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz miejsc, w których się znajduje, konieczność dokumentowania informacji dotyczącej m.in. występowania azbestu).
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. Nr 89, poz. 414 z późn. zm.) – jednym z zapisów ustawy jest art. 30, ust. 3., który stanowi: właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji, obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, o którym mowa w ust. 1 ww. artykułu, jeśli ich realizacja może spowodować: zagrożenia bezpieczeństwa ludzi, pogorszenie stanu środowiska lub pogorszenie warunków zdrowotno – sanitarnych.
5. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84 z późn. zm.) – ustawa reguluje zagadnienia dotyczące problematyki substancji i preparatów chemicznych, w tym niebezpiecznych oraz określa warunki, zakazy lub ograniczenia produkcji, wprowadzania do obrotu lub stosowania substancji i preparatów chemicznych, w celu ochrony

przed szkodliwym wpływem tych substancji na zdrowie człowieka lub na środowisko.

6. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.) – ustawa określa zasady przewozu drogowego towarów niebezpiecznych, wymagania w stosunku do kierowców i innych osób wykonujących czynności związane z tym przewozem oraz organy właściwe do sprawowania nadzoru i kontroli w tych sprawach.

Rozporządzenia

Regulacje prawne dotyczące azbestu są rozproszone (około 40 rozporządzeń). Biorąc pod uwagę zakres przedmiotowego opracowania poniżej wymieniono i krótko scharakteryzowano najważniejsze rozporządzenia.

1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206 z 2001 r.).

Wszystkie odpady zawierające azbest zaliczono do odpadów niebezpiecznych i w związku z tym podlegają rygorom wynikającym z obowiązujących aktów prawnych.

2. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649). Rozporządzenie określa obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, a także narzuca na właścicieli, użytkowników wieczystych lub zarządców nieruchomości, a także obiektów, urządzeń budowlanych, instalacji przemysłowych lub innych miejsc zawierających azbest przeprowadzenie kontroli stanu tych wyrobów oraz sporządzenia oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest. Ocenę przekazuje się do właściwego organu nadzoru budowlanego, w terminie 30 dni od daty sporządzenia oceny.

3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876). Rozporządzenie m.in. określa sposób inwentaryzowania azbestu lub wyrobów zawierających azbest, w miejscach ich wykorzystywania oraz terminy przedkładania odpowiednio wojewodzie albo wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o: rodzaju, ilości i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest, o czasie i sposobie usuwania azbestu.

4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595). W sposób nieselektywny mogą być składowane rodzaje odpadów o kodach 17 06 01* i 17 06 05*. Odpady o tych kodach mogą być wspólnie składowane na składowisku odpadów niebezpiecznych. Nie można mieszać tych odpadów i składować z innymi odpadami niebezpiecznymi.

5. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 z 2003 r.). Rozporządzenie określa m.in. wymagania dotyczące składowania dla odpadów zawierających azbest, wymienionych w katalogu odpadów kodami 17 06 01* i 17 06 05*.

6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska jako całości (Dz. U. Nr 175, poz. 1439 z 2002 r.). Rozporządzenie reguluje zagadnienia dotyczące terminu i formy składania informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu.

oraz „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, który został zatwierdzony przez Radę Ministrów dnia 14 maja 2002 roku. „Program...” ujemuje i podkreśla zasadę, że wyroby nieszkodzone i w dobrym stanie technicznym, mogą być jeszcze wykorzystywane do 30-u lat tj. do 2032 r.

Nie wszystkie wyroby zawierające azbest muszą być usuwane natychmiast. Wszystko zależy od ich stanu technicznego, który się ocenia, wypełniając specjalny formularz (jego treść określa wzór w załączniku do rozporządzenia Ministra Gospodarki). W formularzu tym za pomocą odpowiedniej skali punktowej określa się stopień pilności dokonania wymiany lub naprawy. Rozporządzenie określa trzy stopnie pilności: I – wymagana bezzwłoczna wymiana lub naprawa, II – ponowna ocena po roku oraz III – ponowna ocena w terminie do pięciu lat. Formularz jest tak skonstruowany, że do jego wypełnienia w zasadzie nie jest konieczne specjalne przygotowanie i oceny może dokonać samodzielnie właściciel lub użytkownik obiektu czy urządzenia, w którym zabudowany jest azbest. Kopię oceny należy przekazać właściwemu organowi nadzoru budowlanego. Wynikiem przeglądu jest decyzja odnośnie dalszego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Kierunki postępowania mogą być następujące:

- pozostawienie wyrobu i zabezpieczenie go w miejscu eksploatacji, w celu wyeliminowania możliwości lub ograniczenia emisji włókien azbestowych do powietrza (dotyczy wyłącznie wyrobów „twardych”)
- usunięcie wyrobów i zastąpienie ich materiałami nie zawierającymi azbestu (dotyczy wyrobów „miękkich” oraz zakwalifikowanych do wymiany „twardych”).

Pierwszy ustawowy termin dokonania takiej oceny upłynął 31 marca 1999 r. (DzU z 1998 r. nr 138, poz. 895). Dokonana w 2007 r. weryfikacja realizacji przez Najwyższą Izbę Kontroli wykazała, że po dziewięciu latach obowiązywania ustawy o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz ośmiu latach obowiązywania przepisów wykonawczych ich znajomość przez właścicieli i administratorów obiektów budowlanych była bardzo niska. W niewielkim także stopniu zostały wykonane oceny stanu obiektu z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest, wynikające z rozporządzenia. Według oceny Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego ogólna ilość zinwentaryzowanych obiektów budowlanych z wyrobami zawierającymi azbest wynosiła 357 891 obiektów.

W stosunku do ogólnej ilości obiektów budowlanych z wyrobami zawierającymi azbest (ok. 1,5 mln) stanowi to ok. 24%. Nadal większość obiektów zawierających azbest pozostaje niezainwentaryzowana. W nowelizacji rozporządzenia z kwietnia 2004 r. (Dz. U. nr 71, poz. 649) określono kolejny termin, który upłynął w listopadzie 2004 r. Brak jest wprawdzie pełnej oceny realizacji rozporządzenia, ale należy oczekiwać, że jest nadal niezadowolająca. Według opinii zainteresowanych środowisk wynika to m.in. z braku zainteresowania usuwaniem wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych przez ich właścicieli i użytkowników (w szczególności dotyczy to budynków indywidualnego budownictwa jednorodzinnego, zagrodowego i letniskowego).

7. Charakterystyka miasta Sokołów Podlaski

Miasto Sokołów Podlaski leży we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie sokołowskim, w centralnej części Gminy Sokołów Podlaski. Wg regionalizacji fizyczno-geograficznej teren miasta leży na północno-wschodnich krańcach Wysoczyzny Siedleckiej i zachodnim skraju Równiny Sokołowskiej, wchodzących w skład Niziny Podlaskiej.

Sokołów Podlaski położony jest w obszarze funkcjonalnym „**Zielone Płuca Polski**”, w sąsiedztwie **Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego**. Otoczenie miasta stanowią tereny cenne ze względów przyrodniczych, rekreacyjnych i krajobrazowych.

Na terenie miasta funkcjonuje przede wszystkim przemysł związany z przetwórstwem rolno-spożywczym, min. Sokołowskie Zakłady Mięsne „SOKOŁÓW” S. A., Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska. Oprócz dużych firm na terenie miasta działają mniejsze podmioty gospodarcze prowadząc działalność w zakresie handlu, transportu, usług budowlanych itp.

Na terenie miasta znajduje się min. 16 placówek oświatowych, urzędy, banki, szpital, ośrodek kultury, Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Miasto Sokołów Podlaski na koniec 2007 roku liczyło 19.293 mieszkańców zameldowanych na pobyt stały.

W obecnej chwili brak jest przesłanek dla skokowego rozwoju przemysłu i gospodarki w mieście, jak również radykalnej zmiany liczby ludności. Należy przyjąć, że miasto rozwijać się będzie harmonijnie, w sposób stopniowy.

8. Informacje o ilości i stanie wyrobów zawierających azbest na terenie miasta Sokołów Podlaski

W marcu 2008 r. przeprowadzono na terenie Sokołowa Podlaskiego ankietę dotyczącą ilości i stanu technicznego wyrobów zawierających azbest występujących na terenie miasta. Ankieterzy dotarli do wszystkich właścicieli i zarządców nieruchomości, którzy określili ilość i stan techniczny pokryć dachowych z popularnego eternitu. Na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji sporządzona została ewidencja wyrobów zawierających azbest występujących na terenie miasta. Zebrane informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Inwentaryzacja azbestu na terenie miasta Sokołów Podlaski (stan na dzień 01.12.2008 r.)

Rodzaj obiektu	powierzchnia (m ²)	Stopień pilności (I, II lub III)
Budynki jednorodzinne i gospodarcze (zgłoszone przez osoby fizyczne)	13855	I
	77936	II
	9111	III
Obiekty użyteczności publicznej	137	I
	352	II
Wielorodzinne budynki mieszkalne (zgłoszone przez Sokołowską Spółdzielnię Mieszkaniową i STBS)	4608	II
	7260	III
RAZEM:	113323	

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Pomocy Społecznej dnia 2 kwietnia 2004 roku (Dz. U. Nr 71, poz. 649)
 Stopień pilności I oznacza konieczność wymiany lub naprawy wyrobu
 Stopień pilności II oznacza ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie jednego roku
 Stopień pilności III oznacza ponowną ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania w terminie do 5 lat.

Przedsiębiorstwo Usług Inżynieryjno Komunalnych Sp. z o. o. w Sokołowie Podlaskim wykazało trzy miejsca występowania rur i złączy azbestowo – cementowych zastosowanych w instalacjach wodociągowo – kanalizacyjnych.

lokalizacja	ilość	rodzaj
ul. 8-go Sierpnia (wzdłuż bloków 1A, 1B, 1C)	30 mb	rury i złącza azbestowo – cementowe Ø 100 mm
ul. M. Skłodowskiej (od rzeki Kościółek do ul. Kolejowej)	322 mb	rury i złącza azbestowo – cementowe Ø 100 mm
ul. Kolejowa (od ul. Wolności do ul. M. Skłodowskiej)	290 mb	rury i złącza azbestowo – cementowe Ø 100 mm
razem	642 mb	

Przeprowadzona przez PUIK na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. (Dz. U. Nr 138, poz. 895) „Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”

przewiduje termin użytkowania wyrobu do całkowitej śmierci technicznej, nie dłużej jednak niż do 31 grudnia 2032 r.

Przeprowadzona inwentaryzacja jest podstawą opracowania programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Sokołów Podlaski.

9. Opis aktualnie funkcjonującego systemu zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest

System zbiórki, transportu i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest jest prowadzony w oparciu o zapisy aktualnie obowiązujących aktów prawnych dotyczących ww. problematyki.

Obecnie, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości zobowiązany zgłosić do Wydziału Budownictwa zamiar wymiany pokrycia dachowego. Zgłoszenia dokonać należy na trzydzieści dni przed rozpoczęciem prac. Ponadto zamiar usunięcia wyrobów zawierających azbest powinien być zgłoszony do Wydziału Inwestycji i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta. Przy zgłoszeniu, właściciel nieruchomości otrzymuje z Urzędu Miasta listę firm uprawnionych do demontażu wyrobów zawierających azbest. Ścisłe przestrzeganie wspomnianych procedur ma na celu zapewnienie bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzkiego usunięcia wyrobów azbestowych. W praktyce jednak, jak wykazała analiza stanu aktualnego, realizacja procedur odbywa się nie w pełni. O ile nie można mieć zastrzeżeń do przedsiębiorców zajmujących się zbiórką i transportem odpadów zawierających azbest (najczęściej spełniają oni stawiane im wymagania w zakresie posiadania stosowanych pozwoleń i decyzji oraz wywiązują się z nałożonych na nich przepisami obowiązków), to wątpliwości budzi sposób postępowania właścicieli wyrobów azbestowych.

Część odpadów azbestowych (najczęściej płyt eternitowych pochodzących z pokryć dachowych) usuwana jest w sposób całkowicie niezorganizowany w miejscach nieprzeznaczonych do tego celu – np. w lasach (tzw. „dzikie wysypiska”). Można sądzić, że odpady te nie trafiają tam od przedsiębiorców posiadających stosowane zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ich zbiórki i transportu, ale od pojedynczych gospodarzy, właścicieli, którzy samodzielnie rozwiązyali swój „problem” z azbestem.

Z całą pewnością można stwierdzić, że nieprawidłowe (w świetle odpowiednich aktów prawnych oraz przedstawionych w niniejszym opracowaniu procedur) postępowanie podmiotów będących właścicielami wyrobów zawierających azbest związane jest z kwestią finansową oraz niewystarczającą świadomością ekologiczną.

Wykaz podmiotów posiadających decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie powiatu sokołowskiego upoważniające do prowadzenia prac remontowo-budowlanych związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest:

Lp.	NAZWA PODMIOTU	ADRES	KONTAKT
1.	ALGADER HOFMAN Sp. z o.o.	ul. Wólczyńska 133 bud. 11b; 01-919 Warszawa,	
2.	BUDOWNICTWO „ALFIX” Jerzy Kostecki	Ul. Upalna 15/7 15-668 Białystok	(085) 66 12 880 606 724 424
3.	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO”	Ul. Zamoyskiego 51 22-400 Zamość	(084) 62 730 13 608 435 133
4.	EKOCHEM-EKOSERVICE Sp. z o. o.	Ul. Kościuszki 99 90-441 Łódź	(042) 636 97 153 601 297 358
5.	„GAJAWI” P. P. H. U. Gabriel Rogut	Ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	(042) 688 43 70 501 028 153
6.	„LUB-EKO-PLUS” Wiesław Łukasik	Ul. Łączyńska 59/62 20-313 Lublin	
7.	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o. o.	Ul. Graniczna 6 05- 816 Michałowice	723 20 61 w. 6
8.	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT	Ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa	(022) 821 34 67 (022) 621 21 97
9.	Zakład Remontowo Budowlany „JACZEWSKI”	Ul. Reymonta 4 08-300 Sokołów Podlaski	(025) 787 23 60
10.	Zakład Remontowo Budowlany Stanisław Karolczak	Ul. Przelajowa 10/56 94-044 Łódź	(042) 686 67 37 602 455 252
11.	Zakład Usług Budowlanych Grzegorz Czarnocki	Żabokliki 120 08-110 Siedlce	(025) 631 95 15
12.	P. P. H. U. ABBA-EKOMED Sp. z o. o.	Ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	(056) 651 44 25 (056) 654 86 70
13.	ALBEKO Singer Sp. J.	87-510 Kotowy Gm. Skrwiłno	(054) 280 02 88
14.	Przedsiębiorstwo Projektowo-Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o. o.	Ul. Kaliskiego 9 01-476 Warszawa	(022) 683 92 48 (022)683 91 63
15.	Buck Recycling Sp. z o. o.	Ul. Romana Maya 1 61-371 Poznań	(061) 650 56 708 (061) 650 23 19
16.	Firma Handlowo Usługowa PROJEKT BUD Edyta Psut	Ul. Podwale 17 00-252 Warszawa	(044) 25 21 74 502 308 504
17.	Firma Handlowo Usługowa “WIKI” Agnieszka Majda	Ul. Sobieszowska 10A 58- 570 Jelenia Góra	(022) 668 51 99 509 668 539
18.	HYDROGEOTECHNIKA Sp. Z o. o.	Ul. Ściegiennego 262A 25-116 Kielce	(041) 348 06 60 (041) 361 01 59
19.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe “JUKO” Jerzy Szczukocki	Ul. –go Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	(044) 732 69 63 (044) 432 69 64
20.	“KAN-POL” P. P. H. U. Iwona Łosiewicz	Ul. Storczykowa 30 20-143 Lublin	(081) 53 53 115 506 181 850

21.	Firma Handlowo Usługowa NATEX 2 Irena Jasińska	Trzciniec 45 06-100 Pułtusk	(023) 692 10 54 505 164 585
22.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo-Usługowe „PLASTIMET- PANORAMA” Sp. z o. o.	Ul. Fabryczna 9 05-084 Leszno	725 92 66 725 92 67
23.	Przedsiębiorstwo Techniczno Budowlane „TECHBUD” Mirosław Radzikowski	Ul. Piaski Zamiejskie 14 08-110 Siedlce	(025) 644 18 53
24.	Transport-Metalurgia Sp. z o. o.	Ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	(044) 685 41 35 (044) 685 42 90
25.	Przedsiębiorstwo Usług Wodno- Budowlanych “WOD-BUD” Sp. z o. o.	Ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	(081) 825 26 05 (081) 825 24 76
26.	Zakład Remontowo-Budowlany “AMBROŻY” S. J. Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży	Ul. Meissnera 1/3 lok. 222 03-982 Warszawa	(022) 831 07 64
27.	Zakład Remontowo-Budowlany Kazimierz Jakimiak	Ul. Kwiatowa 5 08-110 Siedlce	(025) 644 29 33
28.	Zakład Usług Produkcji I Handlu Inż. Jan Stanisław Górlicki	Ul. Moniuszki 85 06-200 Maków Mazowiecki	(029) 71 70 467 606 640 377
29.	P. P. H. U. „EKO-MIX”	Ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław	
30.	RAMAR Usługi Remontowe i Instalacyjne Rafał Gajowy	Ul. Wojska Polskiego 39 21-400 Łuków	
31.	POLONICA Sp. z o. o.	Ul. 1-go Maja 191 25-655 Kielce	
32.	RAMID Mirosław Dec	Ul. Kowalskiego 1/54 03-288 Warszawa	
33.	SINTAC-POLSKA Sp. z o. o.	Ul. Armii Krajowej 86 05-075 Wesola	(022) 812 62 54 (022) 812 76 27

Odpady zawierające azbest unieszkodliwiane są poprzez składowanie na składowiskach odpadów. W województwie mazowieckim odpady zawierające azbest mogą być deponowane na składowisku odpadów komunalnych w Rachocinie, Miasto Sierpc ul. Traugutta 32.

10. Strategia w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Realizatorzy i uczestnicy Programu

Program usuwania i unieszkodliwiania azbestu z terenu miasta Sokołów Podlaski skierowany jest do wszystkich właścicieli nieruchomości zlokalizowanych na terenie miasta Sokołów Podlaski, ze szczególnym naciskiem na te nieruchomości, które pokryte są wyrobami zawierającymi azbest, tj. popularnym eternitem. Tej grupie najbardziej powinno zależeć na jak najszybszym usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów azbestowych ze swojego otoczenia. Przewiduje się, że zainteresowanie programem będzie wzrastać stopniowo z roku na rok, w miarę prowadzenia edukacji w zakresie zagrożeń związanych z usuwaniem azbestu i jego wyrobów.

Realizatorami programu będą:

- Wydział Inwestycji, Ochrony Środowiska i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Sokołów Podlaski,

Przewidywani uczestnicy programu:

- właściciele nieruchomości,
- przedsiębiorcy, mający zezwolenia na usuwanie i transport azbestu.

Aktywność osób bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację programu będzie mieć wpływ na powodzenie programu.

Założenia Programu

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” proces usuwania tych wyrobów powinien być zakończony do 2032 roku. Jest to zadanie długotrwałe, wymagające użycia dużych nakładów finansowych oraz współpracy pomiędzy poszczególnymi szczeblami administracji rządowej i samorządowej. Program ten wyznacza strategię postępowania z wyrobami zawierającymi azbest na terenie miasta Sokołów Podlaski.

Na potrzeby przedmiotowego dokumentu (zgodnie z „Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”) okres do 2032 roku podzielono na 3 przedziały czasowe, tj.:

- przedział I – obejmuje lata 2009 – 2012;
- przedział II – obejmuje lata 2013 – 2022;
- przedział III – obejmuje lata 2023 – 2032.

Program jest elastyczny i otwarty. Tworząc koncepcję programu przyjęto następujące założenia:

- Uczestnikami programu są mieszkańcy miasta Sokołów Podlaski, a w szczególności właściciele nieruchomości pokrytych wyrobami azbestowymi,
- Informacja o programie jest ogólnie dostępna,
- Uczestnicy i realizatorzy programu będą stale informowani o przebiegu programu.

Przy realizacji programu stosowane będą następujące zasady:

- Odbiór odpadów zawierających azbest będzie następował na pisemny wniosek właściciela nieruchomości znajdujących się w bazie danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. Odbiór odpadów będzie realizowanych według kolejności złożonych wniosków i przygotowania odpadów do odbioru.
- Przy odbiorze odpadów z nieruchomości sporządzony będzie protokół odbioru.

Poniżej przedstawiono szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia z terenu miasta w terminie do 2032 roku. W obliczeniach uwzględniono dwa warianty:

Tabela przedstawia ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia.

Ilość wyrobów zawierających azbest wymagających usunięcia

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata		
			2009 - 2012	2013 - 2022	2023 - 2032
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest przewidziana do usunięcia	m ²	18887	47218	47218

Obowiązki Władz Miasta w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

Obowiązki miasta zostały precyzyjnie określone w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Do zadań Burmistrza Miasta należy:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierającymi azbest),
- współpraca z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowywanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań „Programu...”.
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- opiniowanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest).

Do zadań Rady Miasta należy:

- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych Burmistrza Miasta z realizacji zadań „Programu...”.

Polskie prawodawstwo (a w szczególności ustawa o odpadach) określa także wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Obowiązki te przedstawiono poniżej.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,
- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych nie będących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o :
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

W zależności od danej sytuacji prawnej danego budynku właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca nieruchomości zobowiązany jest do przeprowadzania kontroli stanu wyrobów zawierających azbest.

Po uchwaleniu Programu przez Radę Miejską w Sokołowie Podlaskim zarządzeniem Burmistrza Miasta zostanie przyjęty Regulamin precyzujący procedurę udzielania pomocy w usuwaniu wyrobów zawierających azbest w oparciu o środki Miejskiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz pozyskane środki zewnętrzne.

11 . Finansowe aspekty realizacji programu

Harmonogram zadań do realizacji

Harmonogram zadań do realizacji dotyczących usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu miasta Sokołów Podlaski w latach 2009 – 2032, przedstawia poniższa tabela.

Lp	Nazwa zadania	Jednostka odpowiedzialna za realizację zadania	Potencjalne źródła finansowania zadania	Termin realizacji zadania
1.	Opracowanie Zarządzenia Burmistrza Miasta Sokołów Podlaski w sprawie Regulaminu dofinansowania działań polegających na usunięciu i unieszkodliwieniu wyrobów	Urząd Miasta	----	31.03.2009

	zawierających azbest z budynków, budowli i instalacji.			
2.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	Urząd Miasta	Budżet miasta MFOŚiGW	Praca ciągła
3.	Coroczne zgłoszenia przez miasto w terminie do 30 kwietnia w latach 2009 -2031 harmonogramu planowanych prac usuwania i unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest w celu opracowania przez powiat planu wydatków z PFOŚiGW	Urząd Miasta	Budżet miasta MFOŚiGW	2009-2031 r.
4.	Dofinansowanie odbioru odpadów zawierających azbest z nieruchomości osób fizycznych, wspólnot mieszkaniowych, budynków komunalnych i innych	Właściciele lub zarządcy nieruchomości Urząd Miasta	Właściciele lub zarządcy nieruchomości, budżet miasta, WFOŚiGW, PFOŚiGW, MFOŚiGW, Kredyty, Pożyczki, Środki UE	2009-2032 r.
5.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	Urząd Miasta	Budżet miasta MFOŚiGW	Praca ciągła
6.	Opiniowanie „Programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi” dla podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Urząd Miasta	----	Praca ciągła
7.	Monitoring i ocena realizacji programu w ramach Gminnego Planu Gospodarki Odpadami	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego	----	Praca ciągła

Źródła finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest

Jedną z podstawowych barier, które ograniczają usuwanie wyrobów zawierających azbest są koszty związane z ich usunięciem i transportem. Wyroby zawierające azbest występują głównie w gospodarstwach domowych, gdzie ciężar sfinansowania procedury spoczywa głównie na właścicielach nieruchomości. Problem finansowania usuwania azbestu napotyka również właściciele nieruchomości należących do jednostek samorządu terytorialnego. Głównie do tych dwóch odbiorców zostały skierowane programy udzielające wsparcia finansowego w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest.

Podstawowymi źródłami finansowania prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest są:

- Pożyczki, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów udzielane przez Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Narodowy, wojewódzkie, powiatowe i gminne)
- Fundusze strukturalne
- Kredyty preferencyjne udzielane przez banki, m.in. Bank Ochrony Środowiska

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umożliwia otrzymanie dofinansowania w formie pożyczek i kredytów. Przy terminowej realizacji zadania pożyczka może być częściowo umorzona.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej WFOŚiGW w Warszawie specjalizuje się w udzielaniu preferencyjnych pożyczek z opcją częściowego umorzenia oraz przyznawaniu dotacji, które mogą zostać przeznaczone na realizację zadań m.in. z zakresu:

- ochrony powierzchni ziemi (selektywna zbiórka odpadów, recykling, nowoczesne składowiska odpadów)
- edukacji ekologicznej (konkursy ekologiczne, szkolenia, konferencje, badania naukowe, zielone szkoły).

Powiatowy i gminy fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska w dziale II rozdziale 4 określa przeznaczenie środków finansowych funduszy gminnych i powiatowych.

Środki funduszy, zgodnie z art. 406 ww. ustawy, przeznaczone są m.in. na:

- edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju,
- realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
- wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
- profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
- inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska,
- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi,
- inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Kredyty udzielane przez Bank Ochrony Środowiska

Zgodnie ze swoim statutem Bank Ochrony Środowiska ma obowiązek kredytowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska. Kredyt taki można uzyskać m.in. na usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest. Kredyty przeznaczone dla klientów indywidualnych, korporacyjnych i jednostek samorządu terytorialnego. Wnioski kredytowe składane są w Banku.

12. Monitoring realizacji Programu

Proponuje się, aby monitoring realizacji niniejszego „Programu...” stanowił element monitoringu prowadzonego w ramach realizacji monitoringu *Planu Gospodarki Odpadami dla miasta Sokółów Podlaski*.

Cennym materiałem źródłowym dla gromadzenia i archiwizowania danych będą:

- informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania odpadów zawierających azbest przedkładane wojewodzie w terminie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy i sporządzane przez burmistrza miasta, co wynika z zapisów Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w *sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska* (Dz. U. 175.1439);
- plany gospodarki odpadami opracowane i aktualizowane na szczeblu powiatowym;
- działalność kontrolna Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w zakresie gospodarki odpadami, w tym azbestem.

13. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Pomoc finansowa dla właścicieli obiektów i urzędzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją usuwaniem azbestu. Przewiduje się, że w następnych latach Miasto

będzie otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

Wykorzystane materiały

1. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, Warszawa, maj 2002 r.;
2. „Program naukowy dotyczące zagrożeń populacji Polski związanych z azbestem” – sprawozdanie z realizacji tematu: 2/DPO/BR/05, Instytut Medycyny Pracy im. prof. J. Nofera w Łodzi, grudzień 2005 r.;
3. „Zdrowotne, techniczne, prawne oraz finansowe aspekty zagospodarowania odpadów zawierających azbest” – szkolenie dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z terenu Województwa Mazowieckiego, Warszawa, listopad 2005 r.;
4. „Zasady postępowania z wyrobami zawierającymi azbest” – informator, Instytut Gospodarki Odpadami w Katowicach;
5. „Poradnik gospodarowania odpadami”, Wydawnictwo Verlag Dashöfer, Warszawa, 2006 r.
6. Informacje uzyskane z Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.